

Hallands genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet 2007-2013

tillämpning från 1 januari 2009

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Hallands genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet 2007-2013,
tillämpning från 1 januari 2009

Meddelande 2008:17

ISSN 1101-1084

Diarienummer 600-26145-08

December 2008

Förord

I Landsbygdsprogrammet för Sverige 2007-2013 finns ett flertal insatser som riktar sig till företag och organisationer som verkar för att förbättra konkurrenskraften i jord- och skogsbruket, förbättra miljön och landskapet samt diversifiera företagandet och förbättra livskvaliteten på landsbygden. I denna strategi har dessa insatser prioriterats utifrån Hallands förutsättningar för att nå en bra miljö och ett brett företagande på landsbygden. Hallands genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet är framtagen i bred samverkan mellan Länsstyrelsen och ett flertal andra aktörer som verkar på och för Hallands landsbygd.

Lars-Erik Lövdén
Landshövding i Hallands län

Hallands genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet 2007-2013, tillämpning från 1 januari 2009

Innehåll

1. Bakgrund	2
1.1 Landsbygdsdefinition	2
1.2 Nulägesbeskrivning för Halland	2
2. Målsättning för Hallands landsbygd	4
3. Prioriteringar inom utvecklingsområden	5
3.1 Utvecklingsområde; Hållbar utveckling, naturresursutnyttjande, djurvälstånd och miljömål	5
3.2 Utvecklingsområde; Livsmedelsproduktion med mervärden	6
3.3 Utvecklingsområde; Ny varu- och tjänsteproduktion	6
3.4 Utvecklingsområde; Kunskaper, innovation och entreprenörskap	7
3.5 Utvecklingsområde; Integration av nya grupper och jämställdhet	7
4. Strategisk inriktning	8
5. Hur bidrar den strategiska inriktningen till målen?	9
6. Förbättrad konkurrenskraft i jord- och skogsbrukssektorn (axel 1)	10
6.1 Startstöd för unga jordbrukare	10
6.2 Modernisering av jordbruksföretag	11
6.3 Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter	12
6.4 Stöd till samarbete för att initiera nya produkter, processer, tekniker	12
6.5 Infrastruktur som är av betydelse för utveckling och anpassning av jord- och skogsbruket	12
7. Förbättra miljön och landskapet (axel 2)	12
7.1 Utvald miljö	13
7.2. Icke produktiva investeringar skog	18
8. Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden (axel 3)	20
8.1. Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk	21
8.2. Affärsutveckling i mikroföretag	22
8.3. Främjande av turistnäringen	22
8.4 Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen på landsbygden	22
8.5 Förnyelse och utveckling i byarna	23
8.6 Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden	23
9. Kompetensutveckling (axel 1 och axel 3)	23
9.1 Mål för kompetensutveckling (utom skog)	23
9.2 Mål för kompetensutveckling (skog)	26
10. Leader	29
11. Landsbygdsprogrammet och dess koppling till andra program	30
12. Genomförande av landsbygdsprogrammet	32
13. Informationsåtgärder och utbildningar	33

1. Bakgrund

Det svenska landsbygdsprogrammet sträcker sig från år 2007 till 2013. För att genomföra landsbygdsprogrammet har regionala genomförandestrategier tagits fram i alla län. I Halland togs strategin fram i bred samverkan mellan många av landsbygdens aktörer under år 2006. Under 2008 har strategin uppdaterats utifrån nya förutsättningar och erfarenheter från landsbygdsprogrammets första år.

1.1 Landsbygdsdefinition

Som landsbygd räknas i föreliggande strategi allt utanför Hallands städer. Ca 56 % av invånarna bor på landet eller i någon av de mindre tätorterna. Även mikroföretag (dvs. företag med färre än 10 anställda) belägna i centralorter, vars verksamhet har stor betydelse för halländska landsbygdens utveckling, kan omfattas av strategin.

1.2 Nulägesbeskrivning för Halland

Halland är ett attraktivt län med många möjligheter. Länet har ett unikt läge; närheten till dynamiska storstadsregioner, kustens attraktionskraft och en varierad landsbygd med jord- och skogsbruk är några av våra naturligt goda förutsättningar.

Inflyttningen till länet har varit stor under de senaste decennierna. På tio år har Halland avancerat från elfte till sjunde plats när det gäller invånarantal bland Sveriges 21 län och har nu ca 290 000 invånare. Folkmängden ökar främst i de kustnära områdena medan man i delar av inlandet har en stagnerande eller vikande befolkningsutveckling. Ungefär var tionde hallänning har rötterna i ett annat land. Andelen företagare bland utrikes födda är högre än i övriga befolkningen.

Infrastruktur i form av kommunikationer och god allmän servicenivå utgör en av de grundläggande förutsättningarna för en gynnsam utveckling av landsbygden. Halland har väl utbyggda allmänna kommunikationer i nord-sydlig riktning och det går snabbt att ta sig till näraliggande storstadsregioner. I öst-västlig riktning är kommunikationerna inte lika utbyggda. För att locka fler invånare till inlandet krävs det att arbetspendling till centralorterna fungerar. I Halmstad finns flygplats med flera avgångar varje dag till Stockholm. Det finns brister i såväl bredband som mobiltelefonitäckningen på flera platser på landsbygden. Utbyggnaden av bredband med statliga medel i Halland pågår. I alla kommuner är täckningsgraden över 90 %.

Butikerna på landsbygden är förutom sin huvudfunktion också viktiga samlingsplatser. I Halland finns 50 orter med endast en butik kvar och 7 orter har förlorat sin sista butik under de senaste fem åren.

Halland är föreningsstätt med många hembygdsföreningar, kulturföreningar, idrottsföreningar mm. Cirka en tredjedel av länets invånare är medlemmar i någon av de 850 idrottsföreningar som finns. Särskilt på landsbygden kan föreningslivet och ideellt engagemang ha stor betydelse för ortens sammanhållning och bidra till näringslivets utveckling.

Halland består till ca 307 000 ha skogsmark vilket är 55 % av länets yta. Virkesförrådet uppgår till ca 61 miljoner m³sk och den årliga tillväxten är ca 2,78 miljoner m³sk. Skogarna i Halland domineras av gran följt av tall, björk och ädellöv. Skogarna präglas av ett småskaligt privat ägande, 85 % av skogen tillhör enskilda skogsägare. Medelfastigheten är på drygt 42 hektar, jämfört med 95 hektar för hela landet. Här finns ca 10 000 privata skogsägare som driver ca 7000 skogsföretag. 36 % av skogsägarna är kvinnor.

25 % av den halländska arealen är jordbruksmark, vilket är en betydligt större andel än för riket som helhet. Halland är också ett djurtätt län jämfört med övriga Sverige. Genomsnittsarealen för ett halländskt jordbruksföretag är 31,4 hektar åker år 2008 vilket är något mindre än för Sverige som helhet. I Halland finns 170 företag med växthus- eller frilandsareal för trädgårdsodling.

I Halland finns ovanligt goda grundvattentillgångar för dricksvattenförsörjning. Vattendragen och den långa kuststräckan gör fisket till en viktig näring. Både antal fiskare och antal fiskebåtar har dock minskat under senare år. I Halland finns ca 170 yrkesfiskare vilka har 111 fartyg till förfogande.

Potentialen för produktionen av förnyelsebar energi är stor i Halland. Intresset för vindkraft är stort, idag finns ca 100 vindkraftverk i Halland och många är på planeringsstadiet. Halland producerar också bioenergi i form av t ex biogas och potentialen och viljan att producera ytterligare är stor.

Turismen är viktig för Halland. Det omväxlande landskapet med hav, å, sjö, slätt, skog och myr skapar förutsättning för varierat boende och rekreation. Antalet gästnätter i Halland har ökat konstant under de senaste 10 åren och var 2 162 000 st år 2007 vilket placerar Halland på 6:e plats bland Sveriges län i antal övernattningar.

Hallands starka sidor

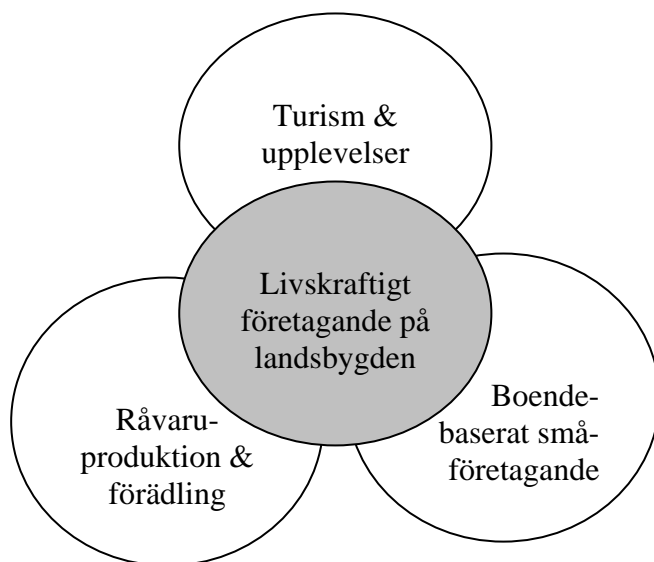
- Unikt läge – det är nära inom, till och från Halland
- Bra samarbetsklimat – identitet och framåtanda
- Stor naturvariation på liten yta
- Landskapets mångfald ger förutsättningar för råvaruproduktion
- Gynnsam ekonomisk utveckling
- Expansivt län med befolkningsökning
- Tätortsnära landsbygd
- Attraktivt turistmål – stort flöde av besökare
- Variert småföretagande
- Bra infrastruktur nära stora exportmarknader
- Stort nyföretagande
- Stort utbud av utbildningsmöjligheter i länet och i närområdet
- Livfulla städer
- Aktivt föreningsliv
- God folkhälsa med Sveriges längsta medellivslängd
- Goda förutsättningar för produktion av förnyelsebar energi

Hallands svaga sidor

Befolkningsökningen är ojämnt fördelad över länet
 Infrastrukturen för inlandet är sämre än för kustregionen
 Hög medelålder bland ledarna för småföretagen
 Förhållandevis stora skillnader mellan mäns och kvinnors löner
 Könnssegregerad arbetsmarknad
 Förhållandevis låg utbildningsnivå i småföretagen
 Otillräckligt med arbetstillfällen för högutbildade
 Otillräckligt samarbete mellan högskolor och näringslivet
 Begränsad tillgång till företagstjänster, kompetensförsörjning (få sysselsatta i branscher med stort teknik- och kompetensinnehåll)
 Högt exploateringsstryck på jordbruksmark
 Höga huspriser i stora delar av länet
 Hög miljöbelastning (stor trafikökning, surt nedfall mm)
 Liten andel företag på landsbygden som drivs av invandrare

Hallands starka och svaga sidor har analyserats i flera regionala program exempelvis Regionala tillväxtprogrammet och Regionala utvecklingsstrategin.

2. Målsättning för Hallands landsbygd

Vi vill skapa ett livskraftigt företagande av olika slag på landsbygden

Vi gör det genom att producera och förädla våra utmärkta råvaror.

Vi tar ett stort kliv in i upplevelseindustrin genom att utveckla vår besöksnäring till nya höjder.

Ett attraktivt boende på landsbygden ökar köpkraften och attraherar företagare och deras anställda. Nya och växande företag av olika slag ger möjligheter att leva på landsbygden.

3. Prioriteringar inom utvecklingsområden

Med hjälp av genomförandestrategin har fem målbilder av hur Halland ser ut år 2013 växt fram. Målbilderna motsvarar de fem utvecklingsområden som pekats ut i Landsbygdsprogrammet för Sverige 2007-2013, men ger ingen heltäckande bild av hur Halland ser ut i framtiden.

3.1 Utvecklingsområde; Hållbar utveckling, naturresursutnyttjande, djurvälstånd och miljömål

Med de regionala miljömålen som bas utvecklas Halland till ett län där miljöhänsyn blir ett av flera konkurrensmedel och ett kännetecken för varumärket Halland. Företagen i länet är konkurrensstarka och uthålliga såväl socialt, ekonomiskt som ekologiskt.

Halland är även i framtiden ett starkt jordbrukslän där de betande djuren är en förutsättning för att hålla odlingslandskapet öppet och naturbetesmarker blir alltmer en viktig resurs för de djurbaserade lantbruksföretagen. Djurhälsoarbetet utvecklas fortlöpande. Skogsnäringen i Halland fortsätter att vara en viktig näringsgren för länet.

Ett varsamt brukande där man hushåller med naturens resurser och brukar jord och skog på ett sätt som bevarar dessa markers förutsättningar och värden för kommande generationer är en naturlig del av de halländska skogs- och jordbrukarnas vardag. Även i frågor som rör t ex exploatering av mark eller täktverksamhet är ett varaktigt nyttjande av naturens resurser i fokus och de regionala miljömålen ligger som grund. Fisket anpassas till de tillgängliga resurserna och fiskekvoter och andra åtgärder leder oss på vägen mot ett hållbart fiske med livskraftiga fiskebestånd.

Den certifierade ekologiska produktionen har ökat vilket bidrar till att den biologiska mångfalden gynnas när kemiska bekämpningsmedel inte används. Det är inte bara produktionen av halländska ekologiska produkter som ökat utan även avsättningsmöjligheterna på marknaden.

Jord- och skogsbruk samt trädgårdsodling bedrivs så att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte har någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheter till allsidig användning av mark och vatten. Detta medför att algblomningen har minskat. Det sker heller inget läckage av växtnäring till grundvatten. Bekämpningsmedelshanteringen sker kontrollerat så att riskerna för läckage till omgivningen är minimala och användningen är behovsanpassad.

Det finns gott om våtmarker i odlingslandskapet och dessa utgör en livsplats för många arter som annars har svårt att klara sig i ett slättlandskap med stora monokulturer samt bidrar till att minska växtnärläckaget.

Inom de areella näringarna utvecklas produktionen av förnyelsebar energi. Det finns en positiv anda, nytänkande och kreativa samarbetsformer som präglar denna verksamhet. Produktionen och användningen av förnyelsebar energi ökar inom såväl jord- och skogsbruk som i samhället i stort och arbetet för att nå klimatmålen går åt rätt håll.

I livsmedelsbutikerna finns ett stort utbud av halländskt producerade livsmedel som inte krävt långa transporter. Konsumenterna värnar om det närproducerade och ser tydligt kopplingen mellan vad de äter och hur landskapet ser ut.

3.2 Utvecklingsområde; Livsmedelsproduktion med mervärden

Halland har ett mycket gott renommé när det gäller god mat och förädling av livsmedel. Grönkål, potatis och pepparrot är bara några av de traditionella populära halländska råvarorna.

Livsmedelsproduktionen och förädlingen av halländskt producerad råvara har ökat och det finns gynnsamma förutsättningar för företagen. Produktionen sker med hållbara metoder och är konkurrenskraftig. Utveckling av lokala varumärken har stärkt producenterna och det finns mycket goda avsättningsmöjligheter för lokalt producerade livsmedel. Konsumenterna efterfrågar i hög grad ekologiska matvaror och den certifierade ekologiska produktionen har ökat. Med en stor primärproduktion finns det goda förutsättningar för en ökad förädling av råvarorna. Olika samarbeten mellan producenter gör det möjligt att gemensamt förädla och marknadsföra sina produkter och få ut ett mervärde för dem. Maten bidrar i hög grad till en ökad besöksnäring, då Halland har en spännande matkultur. Från flera länder och andra delar av Sverige kommer matresenärer till Halland för att uppleva den goda maten.

En aktiv livsmedelsproduktion ger även mervärden i form av ett öppet och varierat landskap med både åkrar och betesmarker. Förädlingen av primärprodukter i Halland ger ett ökat antal arbetstillfällen.

Genom att berika den halländska matkulturen med utländska influenser och kunnande kan produktion och sortiment breddas och nya målgrupper kan nås.

3.3 Utvecklingsområde; Ny varu- och tjänsteproduktion

Hallands landsbygd är en resurs som tas till vara på många olika sätt vilket för många företag har gett ökade möjligheter att stå på flera olika ben. Till exempel har framställning och distribution av förnybar energi från jord- och skogsbruket för många landsbygdsföretag blivit ett viktigt komplement till det traditionella jord- och skogsbruket. Flera företag har energiproduktion och -distribution som sin huvudsakliga inkomstkälla.

De turismsatsningar som började med mindre geografiska destinationer har utvecklats och flera företag har satsat på gemensamma helhetskoncept, dels baserat på geografiskt område men också på andra gemensamma faktorer som till exempel företag som kan erbjuda attraktiva lösningar för barnfamiljer.

Besöksnäringen på landsbygden har stärkts och sommarens fyllda badstränder har fått konkurrens av Cykel- och kultursemester i Halland och Bo och ät på snapphanevis mm. De lokala natur- och kulturresurserna används i ökad utsträckning för att ge ett mervärde, till exempel erbjuder flera av övernattningsställena även guidade kulturvandringar i markerna eller möjlighet att delta i evenemang som t ex slättergille.

En av framgångsfaktorerna som gjort det möjligt för den halländska turistnäringen att utvecklas har varit trenden med att sälja färdiga paketresor istället för bara en del som till exempel boendet. Företag som hittat sätt att erbjuda ett helhetskoncept riktat till särskilda grupper har avancerat på marknaden.

Flera nya affärsidéer har utvecklats med utgångspunkt i kopplingarna mellan hälsa och andra områden t ex kring grön rehabilitering. Hallänningarna fortsätter att ha den längsta livslängden i Sverige.

Det är inte bara tjänstesektorn som har utvecklats. Förädlingen av råvaror har ökat och produkterna har därmed tagit ett kliv framåt i värdekedjan. Förutsättningarna för ett varierat småföretagande fortsätter att vara goda för företag inom alla branscher på Hallands landsbygd.

Invånarna på Hallands landsbygd har möjlighet att handla sina dagligvaror på ett smidigt sätt. Även andra viktiga tjänster som möjliggör boende och företagande på landsbygden finns.

3.4 Utvecklingsområde; Kunskaper, innovation och entreprenörskap

Genom olika nätverk har företagarna lyckats föra fram sina behov av ny kunskap och ny teknik till högskolor och universitet där forskning bedrivs. Mycket forskning är starkt bunden till företagarnas behov. Flera företagare bedriver också egen forskning genom till exempel odlingsförsök och produktutveckling.

För att underlätta för företagarna finns företagsrådgivare inom både offentlig och privat sektor. Rådgivarna har lättare för att överblicka den information som företagare kan behöva och kan hjälpa till med tillstånd, kontakter med olika delar av det offentliga samhället mm. Det har blivit lättare för företagarna att överblicka vad de behöver göra för att kunna driva sina företag.

Mentorskap används i större utsträckning och kunskaperna förs vidare från mer erfarna företagare till nyare.

De stöd som finns fördelas i större utsträckning än tidigare direkt till företagare istället för att gå till organisationer. Stöden kräver dock att företagaren har en hållbar idé som kan vara långsiktigt lönsam. Innovatörer premieras i stödsystemet.

Teknikutvecklingen har gått framåt så att det är lätt att med datorer och telefoners hjälp sitta var som helst i länet och kommunicera med andra runt om i världen.

3.5 Utvecklingsområde; Integration av nya grupper och jämställdhet

Arbete med integrationsfrågor bedrivs på ett övergripande sätt och beaktas inom alla verksamhetsområden. Integrationsarbete sker i samarbete med andra aktörer bl.a. inom det regionala tillväxtprogrammet. Samråd, påverkan och kunskapsupbyggnad är viktiga faktorer i arbetet.

Genom satsning på kompetensutveckling inom integrationsområdet utvecklas arbetet med en effektiv och bra samverkan. En ökad vilja och engagemang att arbeta med integration finns hos hallänningarna.

Fler invandrare bosätter sig på landsbygden. Arbetstillfällena, mångfald i boendeformer och goda kommunikationer har varit och är även fortsättningsvis viktiga faktorer för att öka integrationen på landsbygden.

Egenföretagandet på landsbygden ökar både i antal och i omsättning. Det är lika många män som kvinnor som driver lönsamma företag, och antalet företag som vågar satsa och anställa personal ökar. Det är också flera ungdomar som tagit över jord- eller skogsbruk och startat nya företag.

Det sociala livet har stärkts och det finns flera formella och informella nätverk som kan hjälpa till att stötta företagare. I nätverken ingår i högre grad än tidigare personer med utländsk bakgrund och flera av dem har startat eller funderar på att starta företag på landsbygden. I nätverken möts också kvinnor och män liksom gamla och unga vilket gör att kunskap kan spridas över generationsgränserna.

4. Strategisk inriktning

Nedan följer de sex strategier som tagits fram för att utveckla den halländska landsbygden med fokus på ett livskraftigt företagande.

Utveckla landsbygdsföretagandet med kunskap

- Ta fram kompetenshöjande åtgärder som ökar möjligheterna att starta, driva och vidareutveckla företag på landsbygden. Därmed höjs kompetensen och beredskapen för förändring och utveckling.

Öka köpkraften och företagandet på hela landsbygden

- Öka boendet och därmed köpkraften på hela landsbygden genom att attrahera inflyttare.
- Finna okonventionella och gränsöverskridande lösningar som underlättar boendet på hela landsbygden.
- Skapa möjlighet för utveckling av nya och gamla företag.

Höj halländska råvaror i värdekedjan

- Öka antalet företagare på landsbygden som producerar och förädlar råvaror.
- Öka marknadsstyrd basproduktion.
- Finn nya och mer lönsamma vägar och logistiklösningar för att nå marknaden.
- Koppla tjänster och upplevelser till produkterna.

Tematisk och geografisk destinationsutveckling¹ inom upplevelsenäringen

¹ Med destinationsutveckling menas samverkan mellan företagare och gemensam paketering, antingen inom ett begränsat geografiskt område eller inom ett tema.

- Stärk attraktionskraften för halländsk landsbygd genom destinationsutveckling (tematisk och/eller geografisk) och paketering av halländska landsbygdsupplevelser året om.

Kommunikation som håller ihop systemet och synliggör framstegen

- Skapa en kommunikationsstrategi som leder till förståelse för helheten, hög delaktighet på alla nivåer och nya samarbetsformer.
- Möjliggör möten mellan privat, offentligt och ideellt.
- Synliggör framsteg som uppmuntrar till nytänkande.
- Säkra att landsbygden blir en del av den gemensamma utvecklingen i regionen, t ex vad gäller infrastruktur, entreprenörskap och internationalisering.
- Skapa arenor för att hantera intressekonflikter.

Marknadsför den halländska landsbygdens attraktivitet

- Ladda varumärket Halland med landsbygdens attraktivitet och kommunicera det till människor i rörelse.
- Marknadsför landsbygdsdelen av varumärket Halland.
- Samla varor och tjänster i gemensam paketering med mervärde för varumärket.
- Förstärk den positiva bilden av Halland genom aktiv landskapsvård.

5. Hur bidrar den strategiska inriktningen till målen?

Strategierna ovan samverkar för att uppnå de olika målsättningarna för Hallands landsbygd. Utöver dessa strategier behövs arbete för att uppnå de regionala miljömålen och målen för djurvälstånd eftersom framtagandet av strategierna haft fokus på företagande och inte på miljöaspekterna. Strategin för ”Kommunikation som håller ihop systemet och synliggör framstegen” är drivande för samtliga övriga strategier och en förutsättning för att uppnå målen. I vissa fall kan det komma att finnas motsättningar mellan olika strategier, vilket också hanteras inom strategin ”Kommunikation som håller ihop systemet och synliggör framstegen”.

Den pågående strukturomvandlingen inom lantbruket är tydlig i hela länet. Möjligheterna att skapa rationella jordbruksenheter är mindre i inlandet, vilket gör att behovet av insatser för bibehållen befolkning och öppet landskap är större där. Strukturomvandlingen ger ett ökat behov av kompletterande verksamheter. Det finns även en stark koppling mellan jord- och skogsbruk eftersom många jordbruksföretag även är skogsbruksföretag. Ett livskraftigt skogsbruksföretagande är därför en viktig förutsättning för ett fortsatt livskraftigt jordbruksföretagande framför allt i inlandet.

Attraktionen för verksamhet och boende på landsbygden bör ökas samt infrastruktur och lokal service stärkas. Det är väsentligt att inlandets tätorter utvecklas positivt. De utgör noder för lokal service, arbetstillfällen och kommunikation.

Insatserna ska bidra till att motverka en befolkningsmässig och ekonomisk obalans i länet. För att det ska vara möjligt för alla som vill bo på landsbygden behövs fler boendeformer. Attraktiva boendemiljöer bör utvecklas. Även insatser för att främja generationsväxling inom företag är viktiga.

6. Förbättrad konkurrenskraft i jord- och skogsbrukssektorn (axel 1)

Åtgärderna som beskrivs nedan ska med utgångspunkt i ett hållbart naturresursutnyttjande stimulera konkurrenskraft hos företag inom jord- och skogsbruk samt inom livsmedelsproduktion och förädling. För samtliga stöd gäller att prioriteringar görs för att gynna jämställdhet, integration samt certifierad ekologisk produktion. Projekt och investeringar som är särskilt innovativa eller innehåller ett nytänkande prioriteras. I Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013 finns urvalskriterier för olika stöd, i denna strategi preciseras urvalskriterierna ytterligare.

Kompetensutveckling är en viktig insats för att uppnå de regionala miljömålen och förstärka effekterna av andra insatser. Kompetensutveckling prioriteras därför och omfördelning kan komma att ske från insatserna ”Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter”, ”Stöd till samarbete för att initiera nya produkter och processer” samt ”Infrastruktur som är av betydelse för utveckling och anpassning av jord- och skogsbruket” till kompetensutveckling. För att möta framtida förändringar av omvärlden och utvecklingen kan även andra omfördelningar mellan insatser bli aktuella.

Halland prioriterar startstöden för att stimulera yngre personer till att starta och driva företag.

Inom Hallands två Leaderområden kan både de lokala aktionsgrupperna (LAG) och Länsstyrelsen besluta om projektstöd.

6.1 Startstöd för unga jordbrukare

(åtgärd 112)

Startstöd kan utgå till jordbruks- och trädgårdsföretagare under 40 år som för första gången etablerar sig inom näringen. I ett etableringsskede är i många fall tillgång på kapital och möjlighet till banklån helt avgörande för företagets fortsatta överlevnad. Ett startstöd kan på så sätt innebära att etableringen påskyndas och att nödvändiga investeringar kan göras i ett tidigare skede än vad som annars skulle ha varit fallet. För att kunna få startstöd krävs det minst 10 veckors teoretisk jordbruks- eller trädgårdsutbildning samt relevanta praktiska yrkeskunskaper.

Prioriteringar

De företagare som utifrån sin affärsplan bedöms ha störst möjligheter att bli långsiktigt lönsamma kommer att prioriteras i första hand. Heltidsföretag prioriteras framför deltidsföretag.

Stödbelopp

Stödbeloppet anpassas efter hur många timmar som arbetas i företaget, beräknat efter den förväntade framtida utveckling som framgår av affärsplanen.

Tabell 1. Startstödsbelopp utifrån hur många timmar som arbetas i företaget.

Sysselsättning i företaget, tim/år	Stödbelopp, kr
1 700 och mer	250 000
850 – 1 699	150 000
400 – 849	75 000

6.2 Modernisering av jordbruksföretag

(Åtgärd 121)

Jordbruket i Halland har under senare år genomgått en strukturomvandling till större och färre produktionsenheter. Strukturomvandlingen antas fortsätta under kommande år. Jordbruks- och trädgårdsföretagen behöver stärka sin ekonomi och konkurrenskraft för att även i fortsättningen kunna bedriva en verksamhet med allt mindre miljöbelastning, en ökad djurvälstånd och för att bevara det öppna jordbrukslandskapet.

Modernisering; Insatser exklusivt plantering av energiskog och biogasinvesteringar *Prioriteringar*

Investeringsstöd beviljas till investeringar i fasta anläggningar och till maskiner och utrustning. Det är företagets utveckling som står i centrum och en bedömning av den del av företaget som påverkas av investeringen görs för varje investeringsprojekt. Om ett företag investerar i maskiner ska dessa ha en stark koppling till en fast anläggning. Maskinen eller utrustningen ska således i största möjliga utsträckning användas i det dagliga arbetet i eller kring den fasta anläggningen. Vid investeringar av maskinutrustning för särskilt miljövänlig teknik prioriteras investeringar där tekniken kommer flera företag till del, eller då tekniken innebär ett nytänkande. Med undantag av fleråriga energigrödor är plantmaterial inte stödberättigat.

Inom energiområdet krävs också investeringar för att begränsa klimatpåverkan från jordbruks- och trädgårdsföretag och minska beroendet av fossila bränslen. Anläggningar som drivs med förnyelsebar energi prioriteras. Investeringar som tillvaratar restprodukter inom jordbruk eller trädgård för energiproduktion är prioriterade.

De företagare som utifrån sin affärsplan bedöms ha störst möjligheter att bli långsiktigt lönsamma och som på bästa sätt kan bidra till ett hållbart nyttjande av naturresurserna prioriteras i första hand. Investeringar som bidrar till en förbättrad yttre miljö, arbetsmiljö, alternativt en förbättrad djurmiljö utöver de lagstadgade kraven prioriteras. Investeringar i inlandet prioriteras före kustlandet. Som inland räknas stödområde 5 a, b, c och m enligt bilaga 1.

Stödbelopp

Investeringsstöd utgår med 30 % av investeringskostnaden. Eftersom antalet ansökningar bedöms överstiga länets tilldelade medel för 2009 och 2010 finns ett maxbelopp. Maxbeloppet är 750 000 kr och motsvarar en investeringskostnad på 2,5 miljoner kr. Beloppet gäller per treårsperiod och per rörelse och sökande.

Modernisering; plantering av energiskog

Stöd till plantering av energiskog är inte prioriterat i Halland

Modernisering; biogasinvesteringar

Nyanläggningar som behandlar stora mängder av stallgödsel från egen djurhållning prioriteras. Samverkanslösningar med flera jordbruksföretag prioriteras.

6.3 Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter

(Åtgärd 123)

Stöd för vidareförädling och utveckling av jord- och skogsbruksprodukter syftar till att företag, som idag verkar som primärproducenter, i framtiden ska uppnå ökad lönsamhet genom att på småskalig, lokal- eller regional nivå kunna vidareförädla sina produkter. Lagstiftningen som reglerar hur vidareförädlingen hanteras ställer stora krav, vilket kan innebära relativt höga investeringskostnader för denna typ av åtgärd.

Prioriteringar

De företagare som utifrån sin affärsplan bedöms ha störst möjligheter att bli långsiktigt lönsamma och som på bästa sätt kan bidra till ett hållbart nyttjande av naturresurserna prioriteras i första hand. Investeringar i inlandet prioriteras före kustlandet. Som inland räknas stödområde 5 a, b, c och m enligt bilaga 1. Förädling av råvaror som är producerade i närområdet är prioriterat. Förädling där slutprodukten har en hög förädlingsgrad prioriteras.

Stödbelopp

Investeringsstöd utgår med 30 % av investeringskostnaden. Eftersom antalet ansökningar bedöms överstiga länets tilldelade medel för 2009 och 2010 finns ett maxbelopp. Maxbeloppet är 750 000 kr och motsvarar en investeringskostnad på 2,5 miljoner kr. Beloppet gäller per treårsperiod och per rörelse och sökande.

6.4 Stöd till samarbete för att initiera nya produkter, processer, tekniker

(åtgärd 124)

Stödet syftar till att ekonomiskt hjälpa innovativa företagare som vill utveckla nya produkter, processer och tekniker i sin befintliga produktion. Det är svårt att förutse hur stor efterfrågan kommer att vara kring denna typ av åtgärd.

Prioriteringar

De ansökningar som, utifrån sin projektplan, bedöms ha störst effekt på landsbygdens konkurrenskraft prioriteras.

6.5 Infrastruktur som är av betydelse för utveckling och anpassning av jord- och skogsbruket

(åtgärd 125)

Grundläggande tjänster som infrastruktur är en förutsättning för en dynamisk utveckling. Det finns ett stort behov av t ex nya förrättningar av samfälliga vägar.

Prioriteringar

Samordnade insatser med lokal förankring prioriteras.

7. Förbättra miljön och landskapet (axel 2)

Åtgärderna som beskrivs nedan ska bidra till att bevara och utveckla ett attraktivt landskap och en levande landsbygd där det finns förutsättningar att bedriva en hållbar produktion med minskad miljöpåverkan. I denna strategi ingår insatser inom utvald miljö där det är aktuellt med regionala prioriteringar samt icke produktiva investeringar skog. Utöver dessa åtgärder är det också viktigt med en hög anslutning till övriga

miljöersättningar för att nå de regionala miljömålen. Inom Hallands två Leaderområden kan dessutom de lokala aktionsgrupperna (LAG) besluta om projektstöd. Företagare som får stöd för insatser inom utvald miljö prioriteras också när det gäller stöd till kompetensutveckling. I Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013 finns urvalskriterier för olika stöd, i denna strategi preciseras urvalskriterierna ytterligare.

Omfördelning mellan olika åtgärder kan komma att ske vid behov.

7.1 Utvald miljö

Insatser inom Utvald miljö består av tre delar; Miljöinvesteringar enligt faktiska kostnader, Miljöinvesteringar enligt schablon samt Miljöersättningar. De medel som finns inom utvald miljö är inte tillräckliga för att regionala miljömål ska kunna nås utan ytterligare insatser krävs. Huvudprioriteringen ligger på anläggning och skötsel av våtmarker, dels för att här finns störst efterfrågan och dels för att man får en synergieffekt genom att våtmarkerna bidrar till att uppnå flera regionala miljömål.

Generellt gäller följande prioriteringsordning: I första hand åtgärder som bevarar eller skapar våtmarker. I andra hand åtgärder som gynnar ängsbruk och som bibehåller eller skapar slåtterängar. Övriga åtgärder prioriteras lika. I beskrivningen över varje åtgärd finns ytterligare prioriteringar.

7.1.2 Miljöinvesteringar enligt faktiska kostnader

Inom miljöinvesteringar faktiska kostnader finns tre åtgärder. Dessa är: Anläggning av våtmarker, Restaurering av betesmarker och slåtterängar samt Specialinsatser för bevarandet av landskapets natur- och kulturvärden. Ersättningsnivåer framgår av tabell 2.

7.1.2.1 Våtmarker

(åtgärd 216)

Åtgärden omfattar både nyanläggning och restaurering av befintliga våtmarker. Våtmarker bidrar till en bättre miljö på landsbygden och till en större attraktionskraft för boende på landsbygden. Konkurrenskraften stärks hos de företag som kan använda våtmarken även för andra nyttor som bevattning och rekreation. För att uppnå det regionala miljömålet under Myllrande våtmarker som handlar om våtmarksanläggning finns det behov av att anlägga ytterligare ca 300 ha våtmarker till år 2010. Det är realistiskt att arealmålet kommer att nås med medel från landsbygdsprogrammet. Medelsbrist, långa handläggningstider och en tröghet i att få fram bra våtmarkslägen gör att det går långsamt framåt.

Insatsen bidrar till att uppnå miljömålen Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker, Ett rikt växt- och djurliv, Ingen övergödning och Hav i balans.

Prioriteringar

Intresset för våtmarksanläggning är större än vad budgeten medger. Prioriteringen har sin tyngdpunkt på största möjliga miljönytta i valet mellan projekt. När det gäller miljönytta prioriteras näringsretention framför biologisk mångfald, men även våtmarker i slättlandskapet som har mycket stor nytta för den biologiska mångfalden prioriteras.

Vid restaurering prioriteras åtgärder som ytterligare stärker den biologiska mångfalden exempelvis restaurering av våtmarker. Anläggning av sedimentfällor eller borttagande av vegetation för att öka effektiviteten kan också vara aktuellt vid restaurering. Stora projekt prioriteras då de kan ge stora miljövinster. En målsättning är att varje enskilt projekt får flera funktioner utifrån det enskilda projektets förutsättningar. Ett planeringsunderlag för våtmarker i odlingslandskapet är framtaget och är till hjälp vid prioritering av objekt och vid utpekande av områden som är särskilt värdefulla för anläggning eller restaurering av våtmarker. Under hösten 2008 har uppsökande arbete för att finna kostnadseffektiva våtmarker inom vissa utpekade områden påbörjats.

7.1.2.2 Restaurering av betesmarker och slåtterängar

(åtgärd 214 och 216)

I de regionala miljömålen är ängar, ljunghedar och kustnära betesmarker särskilt prioriterade marktyper att restaurera i Halland. År 2001-2006 har det med projektstöd restaurerats ca 120 ha betesmarker och 0,35 ha slåtteräng. Kostnaden för de 120 hektaren som restaurerats är ca 30 000 kr/ha. Huvuddelen av de restaurerade markerna är ljunghedar eller kustnära betesmarker. Restaurering av betesmarker och slåtterängar finns även inom miljöersättningarna.

För att uppnå det regionala delmålet under Ett rikt odlingslandskap som handlar om ängar och betesmarker finns det behov av att restaurera ytterligare ca 500 ha till 2013. Medlen inom landsbygdsprogrammet räcker dock inte till detta utan det krävs insatser utöver vad som kan göras inom Miljöinvestering faktisk kostnad för att miljömålen ska kunna nås. Insatsen bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv.

Enligt Ängs- och betesmarksinventeringen finns det en ängspotential på ca 140 ha restaurerbara och 180 ha som betas idag. Med redan skötta ängar har Halland potential för ca 450 ha äng.

Prioriteringar

Marker med potentiellt höga naturvärden prioriteras. Höga naturvärden innebär till exempel att markerna uppfyller villkoren för att komma med i Ängs- och betesmarksinventeringen. Dyn- och ljunghedar, kustnära marker, marker med hävdgynnade hotade arter samt slåttermarker prioriteras högt i enlighet med de regionala miljömålen. Stora marker prioriteras för att gynna rationell hävd och långsiktigt brukande. Restaurering av betesmark ska i första hand ske genom åtgärden Utvald miljö - miljöersättning restaurering av betesmarker och slåtterängar.

7.1.2.3 Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövärden

(Åtgärd 216)

Då det är svårt att förutse alla behov som finns för att bevara landskapets natur- och kulturmiljövärden behövs denna insats. Åtgärden kan rymma specialinsatser för att gynna hotade arter, kulturmiljövärden, värdefulla träd eller åtgärder för att tillgängliggöra odlingslandskap. Exempel på åtgärder är hydrologisk restaurering av betesmarker, punktinsatser för att röja fram särskilt värdefulla träd eller att skapa sandblottor. Insatsen är viktig för att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

Tabell 2. Ersättningsnivåer för miljöinvesteringar faktiska kostnader

Insats	Max stödandel
Anläggning och restaurering av våtmarker	90 %
Restaurering av betesmarker och slåtterängar	90 %
Specialinsatser för landskapets natur- och kulturmiljövärden	90 %

7.1.3 Miljöinvesteringar enligt schablon

(Åtgärd 216)

Inom miljöinvesteringar enligt schablon finns ett flertal insatser som är aktuella för Halland. Dessa beskrivs nedan och samtliga bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Ersättningsnivåerna för miljöinvesteringar enligt schablon framgår av tabell 3.

7.1.3.1 Restaurering av överlopsbyggnader

Vid prioritering av objekt görs en antikvarisk bedömning av varje enskilt objekt. Överlopsbyggnader som avses är t ex linbastur, mindre förutvarande ekonomibyggnader och andra mindre byggnader. Insatsen tillämpas restriktivt för att endast gynna kulturhistoriskt intressanta byggnader.

7.1.3.2 Återuppbyggnad av trädgårdsgård

Insatsen används för att återskapa landskapselementet i ursprungligt utförande på platser där det har funnits tidigare. Insatsen tillämpas restriktivt. Stödbeloppet är sänkt jämfört med det nationella taket pga begränsade medel inom Utvald miljö.

7.1.3.3 Restaurering och återskapande av stenvmur

Äldre murar som uppfyller kriterier för att kunna registreras som fornlämningar prioriteras. En antikvarisk bedömning görs innan eventuella åtgärder i en stenvmur. Insatsen tillämpas restriktivt. Stödandelen är sänkt jämfört med det nationella taket pga begränsade medel inom Utvald miljö.

7.1.3.4 Restaurering och återskapande av alléer

Behovet av att återplantera träd i alléer är mycket stort på grund av olika växtsjukdomar och skadeinsekter. Eftersom antalet ansökningar bedöms överstiga länets tilldelade medel har ett maxbelopp på 1 000 kr per träd införts. Insatsen bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

7.1.3.5 Restaurering av bevarandevärda eller svårbrukade åkermarker

Åtgärden är inte aktuell i Halland då behovet bedömts som mycket litet i länet.

7.1.3.6 Förstärkning av våtmarkers effekt

Inom åtgärden kan ersättning för arbete med att tömma våtmarker sökas. Att tömma våtmarken är viktigt för att behålla de höga naturvärden som ofta infinner sig då våtmarken är nyanlagd. Tömning motverkar även etablering av fiskbestånd och kräftor. Alltför många våtmarker fylls för att sedan inte regleras. Åtgärden bidrar till att miljökvalitetsmålen Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv uppfylls.

Tabell 3. Ersättningsnivåer miljöinvesteringar enligt schablon inom Utvald miljö

Insats	Maxschablon
Restaurering av överloppsbyggnader	14 300 kr
Återuppbyggnad av trögärdesgård	200 kr/m
Restaurering och återskapande av stenmur	100 kr/m
Restaurering och återskapande av alléer	1 000 kr/träd
Förstärkning av våtmarkers effekt	900 kr/ha

7.1.4 Miljöersättningar

(Åtgärd 214)

Miljöersättningar inom Utvald miljö beskrivs nedan. Samtliga insatser bidrar till att miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap kan uppnås. Ersättningsnivåer framgår av tabell 4.

7.1.4.1 Åker för bevarande av hotade åkerogräs

Det finns en stor mängd hotade åkerogräs som är knutna till ett ålderdomligt brukningssätt. Länsstyrelsen ska i en plan bl a fastställa vilka ogräsarter som ska ingå. Exempel på arter som är aktuella: fingerhirs, kavelhirs, klätt, kalvnos, råglosta, rödmire, sanddådra, spikvallmo, linrepe, därrepe, åkerkulla, åkerrättika, åkerskallra, åkermadd, åkerrödtoppa, åkersyska, åkerfibbla, klubbfibbla, luddvicker, fliknäva, blåklint, sminkrot, riddarsporre och klibbveronika. Gynnas någon eller några av dessa arter genom åtgärder enligt fastställd plan är insatsen prioriterad.

7.1.4.2 Bioträda- mångfaldsträda

Växtodlingen bör öka i Hallands mellan- och skogsbygder för att gynna det fågelliv som är knutet till odlingslandskapet. Insatsen prioriteras i områden med intensivt jordbruk, stödområde 9 enligt bilaga 1. Arter som gynnas är t ex sånglärka och kornknarr.

7.1.4.3 Obärgad spannmålsskörd - fågelåker

Insatsen kan få en mycket positiv inverkan på fågellivet i slättbygden. Fågelrika områden kring t ex våtmarker prioriteras. Insatsen är även positiv för att minska skadeverkningar av fåglar på annan gröda. Prioriterade områden är där fåglarna så långt som möjligt skyddas från yttre störningar och där inga skrämselfåglar som riktar sig mot fåglar eller annat vilt förekommer.

7.1.4.4 Särskild skötsel av fältskiktet vid landskapselement

Insatsen kommer inte att tillämpas i Hallands län. Tidigare erfarenhet har visat att det är mycket svårt att få till stånd en effektiv administration av dessa landskapselement.

7.1.4.5 Särskild höhantering på slätteräng

Skötsel av slätterängar är högt prioriterade i Halland. Insatser som kan gynna ängsbruk är prioriterade framför andra insatser förutom insatser som berör våtmarker.

7.1.4.6 Bränning

Insatsen är viktig för att få hedmarker t ex ljunghedar i god hävd. Bränning som komplement till slätter och bete kan bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet för Ett rikt

odlingslandskap. Ljunghedar, marker som förstärker annan värdefull slåtter- och betesmark, hyser hotade arter eller objekt som klassats som restaurerbara i ”Ängs- och betesmarksinventeringen” prioriteras.

7.1.4.7 Bete och slåtter på svårtillgängliga platser

Svårtillgängliga platser innebär i Halland öar. Det finns stora fördelar med att hävda öar då de är lätta att bränna och inte behöver stängslas. Det finns dock en stor merkostnad när det gäller tillsynen av betesdjuren. Insatsen bidrar till fortsatt eller ökad hävd av öar. Det har även visat sig att många fågelarter föredrar öar framför fastlandet för att undvika störningarna av människor.

7.1.4.8 Ersättning för skötsel av mosaikbetesmarker inklusive andra gräsfattiga marker

Halland kommer i första hand att hantera mosaikartade marker inom ordinarie betesmarksersättning. Marker som inte uppfyller kraven för ersättning inom ordinarie betesmarksersättning pga stor andel impediment kan komma ifråga för insatsen.

7.1.4.9 Restaurering av slåtterängar och betesmarker

I de regionala miljömålen är ängar, ljunghedar och kustnära betesmarker särskilt prioriterade marktyper att restaurera i Halland.

Insatsen är ett komplement till ersättningen Miljöinvestering enligt faktiska kostnader.

Prioriteringar

Möjliga slåtterängar, ljunghedar, havsstrandängar och kustnära betesmarker prioriteras. Marker som förstärker annan värdefull slåtter- och betesmark, marker rika på kultur- och fornlämningar, hyser hotade arter eller objekt som klassats som restaurerbara i ”Ängs- och betesmarksinventeringen” prioriteras. Även värden kopplade till fågelliv, träd och buskar kan komma i fråga. Vid prioritering tas även hänsyn till om restaureringen bidrar till ett rationellt och långsiktigt brukande.

Tabell 4. Ersättningsnivåer för miljöersättningar inom Utvald miljö

Insats	Årlig ersättningsnivå
Åker för bevarande av hotade åkerogräs	4 000 kr/ha
Bioträda –mångfaldsträda	500 kr/ha
Obärgad spannmålsskörd -fågelåker	3 900 kr/ha
Särskild höhantering på slåtteräng	1 700 kr/ha
Bränning	800 kr/ha
Bete och slåtter på svårtillgängliga platser	1 000 kr/ha
Ersättning för skötsel av mosaikbetesmarker inklusive andra gräsfattiga marker	2 000 kr/ha
Restaurering av slåtterängar och betesmarker	3 600 kr/ha

7.2. Icke produktiva investeringar skog (åtgärd 227)

7.2.1. Bevara och utveckla skogens biologiska mångfald

Målet för insatsen är att bevara och utveckla biologisk mångfald och kulturmiljövärden i den svenska skogen. Det ska ske på produktiv skogsmark med skötselkrävande natur- och kulturmiljövärden och utgöra ett bidrag till uppfyllelsen av miljömålet *Levande skogar*. Insatsen ska riktas till privata enskilda skogsägare och i första hand till fastigheter som ligger i utpekade värdeetrakter i strategin för formellt skydd av skog i Halland och till fastigheter med skogsmark som är rik på natur- och kulturmiljövärden. Även fastigheter med sociala värden kan komma ifråga om där samtidigt finns natur- eller kulturmiljövärden.

Skogsägare som har en fastighet med dokumenterad förekomst av skötselkrävande natur- eller kulturmiljövärden kan ansöka om stöd för att bevara eller utveckla dessa värden. Kvaliteten på de skötselkrävande natur- eller kulturmiljövärdena tillsammans med eventuella sociala värden avgör om fastigheten ska prioriteras.

De skötselkrävande naturvärdena på objektsnivå prioriteras i följande ordning:

1. Objekt som finns i biotopskyddsområden, naturvårdsavtal eller nyckelbiotoper
2. Objekt med naturvärden
3. Objekt som finns i NS-bestånd²
4. Objekt som finns i PF-bestånd³

De skötselkrävande kulturmiljövärdena på objektsnivå prioriteras i följande ordning:

1. Fornlämning inklusive fornlämningsområde och kulturhistorisk miljö med mycket hög kvalitet
2. Kulturhistorisk miljö med hög kvalitet
3. Kulturhistorisk miljö med måttlig kvalitet

Utöver ovanstående, prioriteras fastigheter som uppfyller ett eller flera kriterier enligt nedanstående lista. Fastigheter med skötselkrävande natur- eller kulturmiljövärden som uppfyller fler kriterier prioriteras högre än de som uppfyller färre. Prioriteringskriterierna är grupperade utifrån sin betydelse för natur- och kulturmiljövärdena. De prioriteringskriterierna med högst betydelse finns i prioriteringsgrupp 1.

Prioriteringsgrupp 1

- Natura 2000-område
- I värdeetrakt med angivna naturtyper enligt *Strategi för formellt skydd av skog i Hallands län*

² NS står för Naturvårdsmål skötsel.

³ PF står för Produktionsmål med förstärkt naturhänsyn.

- Prioriterad skogstyp enligt *Strategin för formellt skydd av skog av skog i Hallands län*
- Utpekade geografiska områden i *Åtgärdsprogram för hotade arter*
- Alla tre miljövärden gynnas (N + Q + S-värden⁴)
- Total skötselareal enligt skötselplanen >10 ha

Prioriteringsgrupp 2

- Skötselkrävande flora- och faunalokal för hotad art
- Förekomst av biologiskt kulturarv⁵
- Objekt med höga skötselkrävande med natur- eller kulturmiljövärden som ligger i direkt anslutning till annat objekt med höga natur- eller kulturmiljövärden

Prioriteringsgrupp 3

- Område av riksintresse för kulturmiljövård eller friluftsliv
- Objekt med höga skötselkrävande natur- eller kulturmiljövärden som utgör kontinuitetsskog
- Två miljövärden gynnas (N + Q, N + S eller Q + S)
- Total skötselareal enligt skötselplanen >5 ha

7. 2. 2. Öka arealen ädellövskog

I Halland finns ädellöv- och lövsumpskogsbiotoper som har bevarandevärden både i ett nationellt och europeiskt perspektiv. Arealandelen skog som enligt bevarandeplanen ska få formellt skydd är betydligt högre i Halland än genomsnittet för landet.

Målet för åtgärden är att utveckla bestånd av ädellövskog i syfte att öka den biologiska mångfalden. Åtgärden ska bidra till att arealen ädellövskog ökas och målgruppen är privata enskilda skogsägare.

Med ädla lövträd menas de inhemska trädslagen alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.

Nedanstående kriterier ligger till grund för bedömningar mellan inkomna ärenden.

- **Anpassningar för att gynna den biologiska mångfalden**
Ansökningar där nyanläggningen har anpassats för att gynna den biologiska mångfalden prioriteras.
 - **Omgivningar**
Anläggning av ädellövskog i områden i direkt anslutning till andra ädellövsbestånd har större potential att öka den biologiska mångfalden än områden där bestånden ligger långt ifrån andra bestånd av ädellövskog. I nedanstående lista minskar därför betydelsen från A till E.
- A. I direkt anslutning till ädellövsbestånd med dokumenterat höga naturvärden.
B. direkt anslutning till ädellövsbestånd med samma trädslag

⁴ Med N, Q och S värden menas Naturvärden, Kulturmiljövärden och Sociala värden som definieras i skötselplanen

⁵ Med biologiskt kulturarv menas biologiska företeelser som uppkommit genom människans nyttjande av naturgivna resurser och som normalt inte kan bevaras utan människans fortsatta aktiva kulturpåverkan.

- C. I direkt anslutning till ädellövsbestånd med andra trädslag
- D. I närhet till ädellövsbestånd med samma trädslag (< 1 km)
- E. I närhet till ädellövsbestånd med andra trädslag (< 1 km)

- **Värdetrakter eller Natura 2000-område som relaterar till ädellövskog**
Ligger beståndet som är tänkt för plantering inom en värdetrakt eller ett Natura 2000-område ges det området högre prioritet.
- **Ovanliga trädslag som huvudträdslag**
Trädslagen lind, lönn och fågelbär ges högre prioritet än ek och bok.
- **Kulturella och/eller sociala tilläggsvärden**
Har området där ädellövskog är tänkt att anläggas kulturmiljövärden eller sociala värden betraktas de som av högre värde än bestånd utan dessa värden.
- **Beståndets storlek**
Om ovanstående kriterier ger lika bedömning prioriteras bestånd med större areal före bestånd med mindre areal.

8. Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden (axel 3)

Inom detta område finns åtgärder för att diversifiera ekonomin på landsbygden samt åtgärder för en bättre livskvalitet på landsbygden. Åtgärderna kan sökas antingen som projektstöd (stöd till grupper av företag, organisationer, föreningar etc där fördelarna av stödet når fler än den eller dem som söker stödet) eller företagsstöd (insatser som innebär stöd till enskilt företag där nyttan av stödet tillfaller företaget). För projektstöd krävs offentlig medfinansiering för offentliga och ideella projektägare. För privata projektägare prioriteras projekt som har någon annan offentlig medfinansiär. Inom Hallands två Leaderområden kan både de lokala aktionsgrupperna (LAG) och Länsstyrelsen besluta om projektstöd. I Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013 finns urvalskriterier för olika stöd, i denna strategi preciseras urvalskriterierna ytterligare.

För samtliga stöd görs prioriteringar för att gynna integration och jämställdhet, och där det är aktuellt prioriteras också certifierad ekologisk produktion. Projekt och investeringar som är särskilt innovativa eller innehåller ett nytänkande prioriteras. Stöd till verksamheter som redan i dagsläget växer med god fart på kommersiella villkor har låg prioritet. Åtgärderna ”Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk”, ”Affärsutveckling i mikroföretag” och ”Främjande av turistnäringen” prioriteras före åtgärderna ”Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen på landsbygden”, ”Förnyelse och utveckling i byarna” och ”Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden”.

Omfördelning mellan olika åtgärder kan komma att ske vid behov.

Projektstöd

Projektstöd ska i första hand ge förutsättningar till en offensiv, innovativ och hållbar företagsutveckling inom nya områden. Insatsen syftar till att stödja projekt som banar väg för nya företag, nya marknader och ökad sysselsättning.

Projektens stödandel ökar med ökad grad av allmännyttig karaktär och förbättrade förutsättningar för integration, jämställdhet och yngre företagare. Stödandelen är även högre vid ökad samverkan - finansiellt, geografiskt eller organisatoriskt mellan aktörer.

Projektstöd ges företrädesvis till områden i framkant som präglas av nytänkande samt stimulera till möten mellan olika branscher. Stöden ska främja ökad integration och jämställdhet. Därav är möten mellan kön, olika åldrar och olika ursprung prioriterade. Åtgärder som förbättrar förutsättningarna för nyföretagande samt möjligheterna för yngre företagare prioriteras

Företagsstöd

Företagsstöd kan endast beviljas av länsstyrelsen och är en viktig finansieringsmöjlighet på företagsnivå inom flera av åtgärderna för Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden. Företag som fått beviljat stöd för Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter ska prioriteras om de söker företagsstöd för att kunna marknadsföra sina varor. Detta för att uppnå synergieffekt mellan stöden.

Företagsstöd ska bidra till att främja entreprenörskap, i synnerhet bland unga, samt utveckla produkter och tjänster som skapar sysselsättning. Idéer och kompetens ska tillvaratas för att kunna avsättas på nya områden. För att stöden ska ge önskad effekt är det viktigt att företagarna får stöd genom kompetensutveckling. Åtgärder som ger nya arbetstillfällen och skapar nya företag samt som ger förbättrade förutsättningarna för jämställdhet och integration samt yngre företagare prioriteras liksom investeringar som bidrar till ett resurssnålt och ekologiskt långsiktigt hållbart företagande.

Företagsstöd utgår med 30 % av kostnaden. Eftersom antalet ansökningar bedöms överstiga länets tilldelade medel för 2009 och 2010 införs ett maxbelopp. Maxbeloppet är 750 000 kr och motsvarar en kostnad på 2,5 miljoner kr. Beloppet gäller per treårsperiod och per rörelse och sökande.

8.1. Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (Åtgärd 311)

Diversifiering; exklusive biogas

Inom åtgärden ställs höga krav på affärsplan och affärsmässighet.

Prioriteringar:

Omställning och breddning av jordbruksföretag ska främjas. Prioriterat är aktiviteter kring halländsk råvara, såväl livsmedel som råvara från jord, skog, fiske och trädgård. Insatser som leder till försäljning av biobaserade bränslen och drivmedel producerade av restprodukter från jordbruk och trädgård prioriteras. Anläggningar som drivs med förnyelsebar energi prioriteras. Byggnation av vindkraftverk är inte prioriterat.

Den planerade satsningen ska bidra till att jordbruksverksamheten kan fortgå.

Diversifiering; biogas

Nyanläggningar som behandlar stora mängder av stallgödsel från egen eller näraliggande djurhållning prioriteras. Biogasanläggningar som byggs som en del i ett större system där gasens hela energivärde tas till vara prioriteras. Samverkanslösningar mellan flera jordbruksföretag prioriteras.

8.2. Affärsutveckling i mikroföretag (Åtgärd 312)

Affärsutveckling exklusive biogas

Företagsstöden ska användas för att ge utveckling av mikroföretag som ger livskraftiga företag och möjlighet att anställa personal. Även mikroföretag belägna i centralorter, vars verksamhet har stor betydelse för halländska landsbygden utveckling, kan omfattas av stödet.

Prioriteringar:

Insatser som leder till försäljning av biobaserade bränslen och drivmedel producerade av restprodukter från jordbruk och trädgård prioriteras. Anläggningar som drivs med förnyelsebar energi prioriteras. Byggnation av vindkraftverk är inte prioriterat.

Affärsutveckling biogas

Nyanläggningar som behandlar stora mängder av stallgödsel prioriteras. Biogasanläggningar som byggs som en del i ett större system där gasens hela energivärde tas till vara prioriteras.

8.3. Främjande av turistnäringen (Åtgärd 313)

Turismen är mycket betydelsefull för Halland, men till stor del koncentrerad till kuststräckan och högsommaren. En breddad verksamhet, stärkt i inlandet och en förlängd säsong är önskvärt.

Prioriteringar:

Småskaliga turistföretag prioriteras liksom projekt där samverkan sker mellan markägare, företag och myndighet. Företag i inlandet prioriteras före kustområdet.

8.4 Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen på landsbygden (Åtgärd 321)

Åtgärden riktar sig till den lokala servicebranschen men kan också vara utbyggnad av bredband och annan småskalig infrastruktur i områden där kommersiella bredbandsaktörer inte finns, eller där andra stödformer inte är aktuella.

Prioriteringar:

Företag inom servicebranschen som diversifierar sin verksamhet prioriteras liksom verksamheter som bidrar till ökat utbud eller vidareutveckling av kultur, idrotts- eller fritidsaktiviteter på landsbygden. Företag i inlandet prioriteras före kustområdet. Som inland räknas stödområde 5 a, b, c och m enligt bilaga 1.

8.5 Förnyelse och utveckling i byarna

(Åtgärd 322)

Förnyelse och utveckling i byarna bör ske genom samordnade insatser med lokal förankring. Projekt bör företrädesvis sökas inom Leader.

8.6 Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden

(Åtgärd 323)

Företagsstöd för bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet ska användas för nya sociala, kulturella eller kommersiella ändamål som ger tydligt ökad attraktion till bygden.

Prioriteringar:

För åtgärden Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden ska graden av tillgänglighet beaktas vid beviljande av stöd. Upprustning av bostadshus för privat boende omfattas inte av stödmöjlighet.

9. Kompetensutveckling (axel 1 och axel 3)

9.1 Mål för kompetensutveckling (utom skog)

(Åtgärd 111 och 331)

Målen för kompetensutvecklingen är att ge deltagarna ökade kunskaper inom ämnesområdet och inspiration till handling. Därmed bidrar den till ett hållbart naturresursutnyttjande, utveckling av livsmedelsproduktionen med mervärden, utveckling av nya tjänster med bas i landsbygdens resurser, att stärka kunskapsförsörjningen genom nytänkande och entreprenörskap samt integration och jämställdhet. För de flesta målområdena ligger de regionala miljömålen till grund och arbete för att uppnå relevanta delmål prioriteras. Kompetensutveckling kring ny miljövänlig- eller arbetsmiljövänlig teknik prioriteras.

Prioriteringar inom målområdena

Ett rikt odlingslandskap

Nya brukare och/eller de som vill göra åtgärder som förbättrar status för odlingslandskapets kulturmiljöer, hotade naturtyper, småbiotoper eller marker med hotade arter prioriteras. Kompetensutveckling kring ängs- och betesmarker samt natur- och kulturmiljöer prioriteras liksom kompetensutveckling som leder till ökad anslutning till miljöersättningar/miljöinvesteringar inom "Utvald miljö".

Ingen Övergödning

Inom målområdet Ingen Övergödning prioriteras rådgivning med fokus på att minska fosfor- och kväveförlusterna vid utfodring och växtodling. En målsättning är att under kvarvarande programperiod successivt fasa över brukare från enskild rådgivning till rådgivning i grupp eftersom medelstillgången inom målområdet minskar. En särskild satsning på kommer att göras i de avrinningsområden där vattenstatusen klassas som dålig eller otillfredsställande enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder.

Giftfri miljö

Inom området prioriteras frågor kring hantering av växtskyddsmedel och behovsanpassad användning av växtskyddsmedel.

Begränsad klimatpåverkan

För att uppnå miljömålet Begränsad klimatpåverkan prioriteras kompetensutveckling kring produktion av biobränslen från jordbruket. Åtgärder som kan minska läckaget av dikväveoxid och metan prioriteras också.

Ekologisk produktion

Inom målområdet prioriteras kompetensutveckling för gårdar som ställer om från konventionell till ekologisk produktion samt för de företagare som är nya ekologiska producenter.

Djurens välfärd

Inom målområdet arbetas främst med nöt, får och svin och prioriterade områden är:

- Förbättrad fothälsa hos lantbrukets djur
- Betande djurs välfärd
- Djurvänlig hantering av djur i olika situationer
- De nyfödda och unga djurens välfärd

Företagsutveckling inom gröna näringarna

Prioriterade områden är förädling, paketering och produktutveckling av råvara från jord, skog och trädgård. Marknads- och säljkunskap, affärsplaner, ekonomi, datakunskap, arbetsgivarfrågor, arbetsledning och arbetsmiljöfrågor är också prioriterat liksom kompetensutveckling kring ny teknik.

Tvårvillkor

Information om tvårvillkor kommer främst att ske i samband med aktiviteter inom andra målområden. Enstaka kurser eller gårdsvandringar kan hållas på förfrågan från lantbrukare, då regeländringar är aktuella eller då det finns en tydlig efterfrågan.

Enskild rådgivning kring tvårvillkoren finns för brukare som är intresserade, men ingår inte i Hallands genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet.

Företagsutveckling utanför gröna näringarna

Unga företagare är en prioriterad målgrupp. Prioriterade ämnesområden är affärsplaner, arbetsmiljö, rekryteringsfrågor, arbetsgivaransvar, marknadsföring, produktutveckling, paketering, kunskap kring upphandlingsprocessen, livsmedelshygien, kvalitetsnormer, tekniska innovationer samt nischutbildningar som är nödvändiga för att driva vissa typer av företag.

Landsbygdsutveckling

Inom målområdet landsbygdsutveckling prioriteras insatser för att stärka bygrupper, att höja deras kompetens och att gynna vidare bygdeutveckling med utgångspunkt från kunskap om bygdens förutsättningar.

9.1.1 Genomförande

Företagare, familjemedlemmar, anställda samt entreprenörer inom jordbruk, trädgård, livsmedelsförädling och skogsbruk kan ta del av all kompetensutveckling som erbjuds inom landsbygdsprogrammet. Kompetensutveckling som syftar till att öka det varierade företagandet och öka livskvaliteten på landsbygden riktar sig till en bredare målgrupp av företagare på landsbygden. Aktiviteter som ökar jämställdheten och integrationen är särskilt prioriterade, och för att nå grupper som inte redan finns inom landsbygdsprogrammet kommer information att spridas genom utskick, Internet och genom olika grupper och nätverk.

Den största delen av kompetensutvecklingen är miljöinriktad och verkar för att uppnå de regionala miljömålen. Projektet Greppa Näringen fortsätter med fokus på övergödning och bekämpningsmedelshantering. Kompetensutveckling kring ny teknik inom miljöområdet är prioriterat. Återkommande produktionsrådgivning inom jordbruk och trädgård är inte prioriterat. Utbildning för förarbevis samt utbildning som krävs för att uppfylla lagkrav är inte prioriterat.

Kompetensutvecklingen ska vara kundorienterad, efterfrågestyrd och målstyrd. De aktiviteter som genomförs i länet förankras genom återkommande samråd med målgruppen, genom partnerskap med andra intressenter i länet samt genom kontinuerlig uppföljning och utvärdering av verksamheten. Detta görs för att få ett underifrånperspektiv och en korrekt målstyrning.

De aktiviteter som genomförs inom ramen för kompetensutvecklingen är till exempel rådgivning, kurser, studieresor, studiecirkel, nyhetsblad, demonstrationsodlingar, nischutbildningar, mentorskap, nätverksträffar och forskaranknutna aktiviteter.

9.1.2 Konkurrens

Enskilda företagare kan söka stöd för att ta del av kompetensutveckling främst i form av företagsspecifik utbildning. Företagaren har också möjlighet att delta i kompetensutveckling som genomförs av utbildningsföretag eller av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen handlar upp delar av kompetensutvecklingen. Genom att upphandla, genomföra verksamhet i Länsstyrelsens regi samt genom samråd med målgruppen kommer Länsstyrelsen att säkerställa att kompetensutvecklingen är kundorienterad, efterfrågestyrd, målstyrd och att den samtidigt är flexibel och konkurrensutsatt.

Personer och företag som säljer bekämpningsmedel och gödselmedel eller på annat sätt kan antas vara jäviga får inte utföra rådgivning eller stå som anordnare av någon aktivitet inom landsbygdsprogrammet.

9.1.3 Avgifter och stödnivåer

Bedömning avseende huruvida avgift ska tas ut eller inte kommer att göras i varje specifikt fall. Mat, eventuellt boende och resa till platsen för kompetensutveckling är inte stödberättigande, undantaget resekostnader vid studieresa.

För enskilda företagare som söker företagsstöd för företagsspecifik kompetensutveckling beviljas 50-75 % av kostnaden, högsta ersättning är 30 000 kr.

Mat, boende är inte stödberättigande. Ersättning för resor utgår för faktiska kostnader eller då resan sker med egen bil för en kostnad som högst motsvarar statlig bilersättning. Kompetensutvecklingens beräknade företagsnytta, affärsplanen samt överensstämmelse med regionala mål är avgörande för prioritering och stödprocent.

9.2 Mål för kompetensutveckling (skog) (Åtgärd 111)

Målet för åtgärden är ökade kunskaper och kompetens hos företag inom områden som berör produktionskvalitet, tillämpning av ny kunskap och teknik, hållbart resursutnyttjande och utveckling av lönsamt företagande.

Bakgrund

Skogen är ofta en betydelsefull biinkomst för många lantbrukare men andelen skogsägare som har sin huvudinkomst utanför de areella näringarna ökar allt mer. Det blir också allt vanligare att skogsägaren inte bor på sin fastighet och idag är det 22 % av Hallands skogsfastigheter utboägda. Det kan medföra minskad aktivitet i skogen men kan också skapa utrymme för företag som specialiserar sig på fastighetsskötsel. Det privata skogsbruket går mot mindre självverksamhet vilket sätter fokus på ägarens roll som kompetent beställare av olika skogliga tjänster.

Både slutavverkning och gallring är idag i stort sett helt mekaniserade och utförs av virkesköpande företag eller via entreprenörer. Skogsvården, i form av plantering och röjning, görs manuellt. Röjningarna är eftersatta och här finns möjligheter till att förstärka underlaget för sysselsättning på landsbygden då skogsägarnas betalningsförmåga har ökat över tiden. Breddad sysselsättning öppnar också för möjlighet att kunna bo och bruka gården även på deltid.

Många skogsägare arbetar med röj- och motorsåg, samt virkestransporter i skogen trots bristande yrkesvana och säkerhetsarbete. Det är en av faktorer bakom det höga antalet arbetsskador i skogsbruket. Det är angeläget att öka insatser för att förbättra arbetsmiljö och minska antalet olyckor inom näringen.

Skogen i Halland har en hög årlig tillväxt tack vare en relativt hög bördighet i kombination med gynnsamma klimatförhållanden. Det har gett upphov till väl etablerad och framgångsrik skogssektor med många olika skogliga aktörer bland entreprenörer, virkesinköpare, sågverk och två stora massaindustrier. Däremot ger nederbördsmängd och milda vintrar förhållandevis svåra drivningsförhållanden, ofta med körskador som följd. Detta innebär också en ökad risk för igenslamning av bäckar och vattendrag och försämrad vattenkvalitet på grund av ökad utförsel av sediment, organisktmaterial, kvicksilver och andra näringsämnen. Det är därför angeläget att utbildning och information sker samt tekniker utvecklas för att möta dessa svårigheter.

Trots en väletablerad skogssektor saknas det småindustri för löv vilket medför dålig avsättning för lövvirke och svagt utnyttjande av råvara. Lövtimmer erhålls ofta i små kvantiteter och kan därför vara svårt för markägaren att sälja som timmer. Resultatet blir att lövtimmer används som massa- eller energived. För att stimulera lövskogsbruket behövs nätverk mellan skogbrukare intresserade av lövskogsskötsel och användare av

lövträ. En ökad efterfrågan på naturliga material, lokalproducerade produkter och ett växande intresset för inredning och renovering av bostäder skapar nya möjligheter för vidareförädlingsföretagen, ex. småsågverk som tar fram specialsортiment. Även samverkan mellan förädlingsindustrin och design/arkitektur kan verka nyskapande och hjälpa förädlingsindustrin att hitta nya nischer.

Framtida klimatförändringarna kommer att påverka skogen, dels direkt men även genom klimatpolitiska styrmedel samt samhällets energiomställning i stort. Skogarnas roll som biobränsleleverantör kommer att öka för att minska koldioxidutsläpp. Redan idag tas tillvara grenar och toppar efter avverkning, s.k. GROT i allt större omfattning. Försöksverksamhet pågår där även stubbarna tas tillvara. Uttag av biobränsle utan kompensationsåtgärder skulle medföra utarmning av skogsmark på längre sikt.

Ett förändrat klimat påverkar förutsättningarna för ett hållbart skogsbruk. Idag finns det generellt för få åtgärder för att möta de framtida klimatutmaningarna. Behovet av kunskap och system för hur olika trädslag ska skötas i de nya förutsättningarna kommer att öka med tiden. Med ett förändrat klimat kommer förutsättningarna för förnygring dessutom att förändras. Förnygringsmetoder och material är viktiga, både ur ett produktions- och miljöperspektiv. Det finns stor tillväxtpotential med förädlade plantor och frön.

Vägnätet är av livsavgörande betydelse för näringen. Det finns ett ganska välutbyggt vägnät för skogstransporter och tillgång till hamnar för vidaretransport vattenvägen. Standarden på en del av skogsbilvägar kan behöva höjas.

Många värdefulla skogsmiljöer är skötselkrävande och för att utföra skötseln fordras goda kunskaper om ekologi samt hur man värnar eventuella kulturmiljö- och rekreationsvärden. Motormanuellt arbete är mest förekommande vid utförandet av dessa skötselåtgärder och i dagsläget råder det brist på kompetent arbetskraft.

Närhet till skog och natur förknippas ofta med livskvalitet. Exempelvis ökar attraktiviteten för boende om det finns bra rekreationsskogar i närheten. Ett gott samarbete mellan skogsägare, olika aktörer, institutioner och organisationer är en viktig framgångsfaktor vid satsningar på skogens olika sociala värden. Ökad kunskap om planering, målsättning och skötselanpassningar för att bevara och förstärka rekreationsvärdet i skogen behövs hos alla aktörer i skogsbruket.

Skogsbruket har en stor potential för mångbruk (diversifiering, kombinationer och småskalig vidareförädling). Arbetstillfällen och inkomster kan skapas på landsbygden genom att bättre tillvarata och kommersiellt tillhandahålla upplevelser samt andra råvaror än traditionellt sågtimmer och massaved. Det kan vara jakt, fiske, bär, svamp, stuguthyrning m.m. Att lyfta fram goda exempel och bilda nätverk för skogsägare som vill skapa mervärden av sin skog är sätt att stimulera mångbrukandet i skogen.

Skogsstyrelsen delar in kompetensutvecklingsåtgärden i två delar;

- Kompetensutvecklingsinsatser för ett hållbart skogsbruk
- Rådgivningsinsatser som kompletterar stöden *Bevara och utveckla skogens mångfald* och *Öka arealen ädellövskog*

De generella och överordnade prioriteringarna och målen för landsbygdsprogrammet styr insatserna inom *kompetensutveckling för ett hållbart skogsbruk*, till projekt som i sitt genomförande integrerat tillgodoser de tre dimensionerna av hållbart nyttjande, d.v.s. ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

För *kompetensutvecklingsinsatser för ett hållbart skogsbruk* har ett antal målområden tagits fram. Tillgängliga medel ska fördelas till flera målområden. En prioritering av målområden görs, och andelen av tillgängliga medel fördelas i större omfattning till dem som är högre prioriterade. Målområden kan därmed bli ”fulltecknade” och förlora i prioritet. För några målområden har prioriterade målgrupper också definierats. I de fall där prioriterade målgrupper anges, utgör de prioriteringskriterier inom målområdet.

För *rådgivningsinsatser som kompletterar stöden inom axel 2*, har inga målområden tagits fram. Däremot ska prioriteringskriterierna gälla även här.

Målområden för kompetensutvecklingsinsatser för ett hållbart skogsbruk;

1. Beställarkompetens hos skogsägaren
Prioriterad målgrupp är skogsägare som nyligen förvärvat sin fastighet
2. Ny och breddad företagsutveckling
3. Förebygga olyckor i skogsbruket
4. Skogsbruk anpassat utifrån skaderisker som följer av potentiella klimatförändringar
5. Bioenergi och kompensationsåtgärder
6. God och funktionell miljöhänsyn
Prioriterade målgrupper är anställda och entreprenörer inom avverkning och skogsvård samt skogliga tjänstemän
7. Bra föryngringsmetod och material
8. Skogsbruksmetoder och skötselåtgärder för att kombinera miljö- och produktionsvärden
Prioriterad målgrupp är anställda och entreprenörer inom skogsbruket
9. Skötselåtgärder för natur- och kulturmiljövärden samt sociala värden

Prioriteringskriterierna används utan inbördes ordning. Ansökningar som uppfyller flera kriterier prioriteras högre än de som uppfyller färre.

Prioriteringskriterier inom kompetensutvecklingsinsatsen;

- Graden av direkt påverkan och effekt på de mål som finns för åtgärden
- Aktörens pedagogiska förmåga
- Aktörens sakkunskap inom aktuellt område
- Innovativa pedagogiska former

Informationsspridning

Ansvar för Skogsstyrelsens informationsspridning kommer att hanteras via en utsedd samordnande resurs. Informationsspridning kommer i huvudsak att ske via Länsstyrelsens informationsträffar/partnerskap, utskick och intresseorganisationer.

10. Leader

I Halland startade våren 2007 arbetet med att forma Leaderområden och arbeta fram lokala utvecklingsstrategier. Arbetet leddes av en arbetsgrupp med representanter från den privata, ideella och offentliga sektorn. För att skapa delaktighet och engagemang inbjöds till möten i samtliga länets kommuner med diskussion om lokala idéer och behov. Till grund för arbetet låg Hallands genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet samt Utvecklingsstrategi för Hallands landsbygd.

De ideella föreningarna Leader Landsbygd Halland och Leader Kustbygd Halland ansökte i september 2007 om att bilda Leaderområden. Länsstyrelsen beslutade den 14 december 2007 att inrätta två Leaderområden som täcker hela länets landsbygd samt utse två lokala utvecklingsgrupper (LAG). Leader Kustbygd Halland är de 29 kustnära socknarna, utom städerna, från söder till norr och Leader Landsbygd Halland består av resten av länet.

Avtal tecknades mellan Länsstyrelsen Halland och styrelserna för de lokala utvecklingsgrupperna i mars 2008. De två Leaderområdena i Hallands län fick medgivande om verksamhetsstart. Ett gemensamt verksamhetskontor har inrättats i Hyltebruk med anställd verksamhetsledare samt administratör.

Målet med Leader är att främja en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Programmet innebär nya resurser att stärka utvecklingen på landsbygden. Invånare och företag på landsbygden kan tillsammans med offentlig sektor arbeta för lokal utveckling. Strävan är att skapa en attraktiv landsbygd.

Leader Landsbygd Halland arbetar för "Livskraftigt företagande och attraktiva boendemiljöer". Huvudinriktningar i utvecklingsstrategin är Turism och upplevelser, Råvaruproduktion och förädling samt Boendebaserat småföretagande. Målet är att skapa 60 nya företag och 600 nya arbetstillfällen.

Leader Kustbygd Halland arbetar för "Livskraftigt företagande på landsbygden". Utvecklingsstrategins mål är 40 nya företag och 400 nya arbetstillfällen. Huvudinriktning är Turism och upplevelser, Råvaruproduktion och förädling samt Livskraftigt företagande på landsbygden.

Huvudinriktningarna överensstämmer med målsättningarna i Hallands genomförandestrategi. Syftet med de lokala utvecklingsstrategierna är också att medverka till att samtliga huvudmål för landsbygdsprogrammets respektive axel uppfylls.

11. Landsbygdsprogrammet och dess koppling till andra program

Landsbygdsprogrammet tangerar flera andra program och synergieffekter kan fås vid samverkan. Programperioden 2007-2013 innebär en ökad samordning mellan den regionala utvecklingspolitiken och EU:s sammanhållningspolitik. Detta avsnitt behandlar frågor om samordning och samarbete med andra program. I fokus står hur dessa kan stödja varandra för att effektivare uppnå sammanhållningspolitikens övergripande mål. Strategierna som omfattar Halland har samband med varandra och relaterar till motsvarande dokument på nationell nivå och EU-nivå. De olika programmen och fonderna samordnas på regional nivå i partnerskapet för halländsk tillväxt. Länsstyrelsen finns också representerade i arbets- och beslutsgrupper kring de olika fonderna. Genom att följa regelverk och checklistor säkerställs att ingen dubbelfinansiering sker.

11.1 Hallands regionala utvecklingsstrategi

Den regionala utvecklingsstrategin för Halland "Bästa livsplatsen" antogs 2005 (Hallands motsvarighet till RUP). Den innehåller strategier inom områdena Här förverkligar vi bodrömmar, Här bygger vi företag samt Här skapar vi fördelar av läget. Grundläggande förutsättningar för en positiv utveckling är bra miljö, god hälsa, jämställdhet och hög tillgänglighet.

En viktig princip i utvecklingsstrategin är helhetssynen på stad – land frågorna. Det finns därför inte särskilda åtgärder för landsbygdsutveckling i utvecklingsstrategin. Däremot främjas landsbygdens utveckling av strategins struktur och innehåll.

Den regionala utvecklingsstrategin är grunden för det regionala tillväxtprogrammet, vilket är ett verktyg för genomförandet av "Bästa livsplatsens" näringslivsstrategier. Det finns därmed en klar koppling mellan dem och tillväxtprogrammet får en tydlig roll i länets utvecklingsarbete.

11.2 Hallands regionala tillväxtprogram

Region Halland har ansvaret för genomförandet av Tillväxtprogram för Halland 2007-2010. Liksom den regionala strategin anknyter till landsbygdsprogrammet ska det regionala tillväxtprogrammet användas som en grund för prioriteringar mellan insatsområden. Det övergripande målet för det regionala tillväxtprogrammet är att "den ekonomiska utvecklingen i Halland – mätt i ökningen av lönesumman och företagets omsättning – ska vara bland de fem främsta i länet. Tillväxten ska vara hållbar utifrån sociala och ekologiska aspekter."

I det regionala tillväxtprogrammet för Halland lyfts landsbygden fram som en viktig resurs, inte bara för de människor som bor och verkar där. Att ta till vara resurserna i form av företagande, natur och kultur på landsbygden är värdefullt för hela länet. Livsmedel, hälsoteknik, upplevelsenäring samt miljöteknik och hållbar energi är utpekade tillväxtområden i länets regionala tillväxtprogram och därför viktiga områden i landsbygdsutvecklingen.

11.3 Hallands regionala miljömål

Regionala miljömål för Halland fastställdes 2003 och reviderades år 2007. Flertalet mål är en direkt nedbrytning av motsvarande nationella mål som beslutats av riksdagen. Arbetet med de regionala miljömålen är kopplat till landsbygden på flera sätt. Ett Handlingsprogram med åtgärder för att nå de regionala miljömålen har tagits fram i bred samverkan i länet och fastställdes 2006. En av förutsättningarna för en hållbar landsbygdsutveckling är ett intensifierat miljöarbete. Mycket av arbetet inom landsbygdsprogrammet är direkt kopplat till att nå miljömålen.

11.4 Europeiska regionala utvecklingsfonden

Den nationella strategin för regional konkurrenskraft och sysselsättning utgör en övergripande ram för arbetet med landsbygdens utveckling. Målet om regional utveckling och hållbar tillväxt är en gemensam utgångspunkt. Det regionala strukturfondsprogrammet för Västsverige har som två viktiga insatsområden Entreprenörskap och innovativt företagande samt Samverkansinitiativ och innovativa miljöer. Samverkan med landsbygdsprogrammet finns inom området Entreprenörskap och innovativt företagande.

Strategiskt arbete med infrastruktur, markanvändning och boendeplanering är avgörande för tillväxten och den långsiktiga utvecklingen i regionen. Ett starkt samarbete mellan stad och landsbygd är betydelsefullt. Landsbygdsperspektivet ska vara en integrerad del i det regionala utvecklingsarbetet. Landsbygdens utveckling ska främjas av det regionala strukturfondsprogrammet.

Det är framförallt inom området Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden som synergier, men även gränsdragningsfrågor, mellan strukturfondsprogrammen och landsbygdsprogrammet kommer att finnas. Avgränsningar gentemot regionalfondsprogrammet är nödvändiga, kopplat till lokala förutsättningar för bl.a. turism och kompetensutveckling samt förnybar energi och bredbandssatsningar.

11.5 Europeiska socialfonden

Det övergripande målet för det nationella strukturfondsprogrammet är Ökad tillväxt genom god kompetensförsörjning samt ett ökat arbetskraftsutbud. Sysselsättning och bättre integration i arbetslivet ska särskilt prioriteras, liksom ungas etablering på arbetsmarknaden. Samverkan med socialfonden kan ske på områden som företagsrådgivning, åtgärder för minskad könssegrering på arbetsmarknaden samt för kompetensutveckling av prioriterade grupper.

Den regionala planen för Socialfonden i Västsverige ska bidra till en utveckling av arbetsmarknaden som överensstämmer med målen i regionala strategier för länet. Den regionala socialfondsplanens fokus är att stärka den enskilde individens kompetens och planen har följande tre program mål:

- Bidra till kompetensutveckling som underlättar för sysselsatta kvinnor och män att utvecklas i takt med arbetslivets krav.
- Bidra till ökade kunskaper i arbetslivet om hur diskriminering motverkas och likabehandling främjas.

- Bidra till ökade kunskaper i arbetslivet om hur långtidssjukskrivningar kan förebyggas.

11.6 Europeiska fiskefonden

Den Europeiska fiskefonden ska stödja fiskerisektorn, fiskeberoende områden och inlandsfiske. Åtgärderna syftar till bl.a. att skapa mervärden för fiske och vattenbruksprodukter, upprätthålla och utveckla arbetstillfällen i fiskeberoende områden genom att stödja diversifiering, främja god miljö kvalitet i kustområden samt främja nationell och transnationellt samarbete mellan fiskeberoende områden.

Stöd till uthållig utveckling av fiskeområden kan ges till åtgärder som syftar till att stärka konkurrenskraften, omstrukturering, ekoturism, diversifieringsaktiviteter, öka mervärdet hos fiskeriprodukter samt stödja infrastruktur och service som gynnar små fiskesamhällen. Möjligheten att utveckla dessa aktiviteter inom den europeiska fiskerifonden finns bara i utvalda fiskeberoende områden, och några sådana finns inte i Halland. I övriga områden kommer landsbygdsprogrammet att vara huvudsaklig finansier till denna typ av aktiviteter.

11.7 Program för territoriellt samarbete

Det interregionala samarbetet ökar mångfalden i utvecklingsarbetet och ger möjligheter till erfarenhetsutbyte. Det möjliggör fördjupade territoriella strategiska samarbeten mellan regioner och inom tematiska områden.

Det gränsregionala programmet för Öresund–Kattegatt–Skagerack berör tre svenska län, fyra danska regioner och sju norska fylken samt Oslo kommun. Programmet grundas på två delprogram; för Öresundsregionen respektive för Kattegatt–Skagerack.

Programmet Öresund–Kattegatt–Skagerack har insatsområden inriktade på innovationer och företagssamarbete. Projekten bygger på bilateralt samarbete mellan parter i minst två länder. Programmen kan därmed bli ett bra komplement till Regionala utvecklingsfonden och projekt inom till exempel forskning och utveckling och klustersamarbeten.

Halland omfattas av två transnationella program för Nordsjön respektive Östersjön. De transnationella programmen kräver samarbete mellan minst tre länder i ett större geografiskt område. Fokus ligger på åtgärder som leder till en integrerad regional utveckling inom bl.a. tillgänglighet, riskförebyggande, utveckling av vetenskapliga och tekniska nätverk och förvaltning av vattenområden.

12. Genomförande av landsbygdsprogrammet

I Halland har skapats en komplett programstruktur med strategier och program som har samband med varandra och som tydligt relateras till motsvarande dokument på nationell nivå och EU-nivå. Partnerskapet för halländsk tillväxt är ett gemensamt partnerskap för den regionala utvecklingsstrategin (motsv. RUP), det regionala tillväxtprogrammet, genomförandestrategin för landsbygdsprogrammet och länets EU-program. Deltagare är ett 30-tal organisationer och myndigheter i Halland, exempelvis Länsstyrelsen, Region Halland, LRF, Hallands idrottsförbund, Almi, Nyföretagarcentrum, Coompanion, Regionalt resurscentrum för kvinnor, Länsbygderådet, Högskolan i Halmstad, flera

fackförbund och Svenskt Näringsliv. Utöver detta partnerskap finns en samrådsgrupp bestående av Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, kommunerna, LRF, Leader, Länsbygderådet Halland, Naturskyddsföreningen, Hushållningssällskapet och Region Halland som följer upp och initierar förändringar i genomförandestrategin för landsbygdsprogrammet vid behov. Det är denna grupp som utgör partnerskapet för landsbygdsprogrammet och i vilken uppdateringen av strategin under 2008 har skett.

I det löpande beslutsarbetet med projektverksamhet inom axel 3 sker samråd med Region Halland, som har ansvar för det regionala tillväxtarbetet. Arbetet med handläggningen av ärenden genomförs på länsstyrelsens lantbruksenhet. På enheten handläggs också länsstyrelsens del av de regionala tillväxtmedlen såsom stöd för kommersiell service och regionalt bidrag till företagsutveckling.

Skogsstyrelsen bereder och fattar beslut om åtgärderna inom axel 1, kompetensutveckling och axel 2, Öka arealen ädellövskog och Bevara och utveckla skogens biologiska mångfald. För kompetensutveckling finns även ett beredningsråd med extern medverkan som tar fram förslag till beslut. Framtagande av föreskrifter, informationsmaterial och utvärdering hanteras samlat. Handläggning och beslut om kompetensutveckling kommer att hanteras av Skogsavdelningen och Öka arealen ädellövskog och Bevara och utveckla skogens biologiska mångfald av Blekinge distrikt. Handläggning av eventuella ansökningar som hamnar i gränslandet mellan Skogsstyrelsens och Länsstyrelsens ansvarsområde behandlas i samråd innan handläggning sker.

13. Informationsåtgärder och utbildningar

Länsstyrelsen informerar om landsbygdsprogrammet i flera olika befintliga grupper, både för kommuner, andra myndigheter, konsulter och för företagarnas organisationer. I samband med olika kompetensutvecklingsinsatser inom landsbygdsprogrammet informeras också om stödmöjligheter. Information om olika stödåtgärder och vad som sker inom landsbygdsprogrammet sprids också genom Länsstyrelsens tidning Lantbruksnytt som når alla lantbruksföretag i Halland.

Bilagor:

1. Karta över stödområden i Halland
2. Budget för landsbygdsprogrammet i Halland 2009-2013
3. Budget för Skogsstyrelsens del av landsbygdsprogrammet i Halland 2009
4. Procentuell fördelning mellan kompetensutvecklingens olika målområden

Bilaga 2. Budget för landsbygdsprogrammet i Halland 2009-2013

Åtgärdskod	Fördelning mellan åtgärder 2009-2013 på nationell nivå i %.	Länsstyrelsens fördelning i miljoner kr
111 (jordbruk)	Anges ej i denna kolumn	16,12
111 (skog)	Fördelas av Skogsstyrelsen	Se bilaga 3
112	7,2	9,0
121	68,8	67,1
123	14,3	14,0
124	4,8	3,93
125	4,9	3,4
Summa axel 1	100	113,55 (exkl åtgärd 111 skog)
214 del (Utvald miljö)	Anges ej i denna kolumn	28,02
227 (Ädellöv)	Fördelas av Skogsstyrelsen	Se bilaga 3
227 (Skogens biol mångfald)	Fördelas av Skogsstyrelsen	Se bilaga 3
Summa axel 2	--	28,02 (exkl åtgärd 227)
311	17,6	11,0
312	26,2	16,5
313	21,6	15,145
321	6,1	3,5
322	9,1	4,6
323	3,9	2,125
331	15,5	9,6
Summa axel 3	100	62,47
411	4,3	3,462
412	20,1	16,183
413	53,1	42,751
421	4,2	3,381
431	18,3	14,733
Summa axel 4	100	80,51
TOTAL SUMMA		284,55

Bilaga 3. Skogsstyrelsens budget för landsbygdsprogrammet i Halland 2009-2013**Åtgärdskod 111****Kompetensutveckling skog: 167 484 kr/år****Åtgärdskod 227****Bevara och utveckla skogens biologiska mångfald: 577 185 kr/år****Öka arealen ädellövskog: 311 088 kr/år**

För Ädellöv och Skogens Mångfald så fördelas 50 % av medlen på länsnivå i genomförandestrategierna. Resterande 50 % kommer att läggas i en nationell pott som kommer att fördelas till de län där de bästa ansökningarna kommer in. Motivet till detta är att Skogsstyrelsen vill att effekten av stöden ska bli så hög som möjligt och därför kommer de allra bästa ansökningarna sett ur ett helhetsperspektiv att prioriteras.

För Kompetensutveckling fördelas 10 % av medlen på länsnivå i genomförandestrategierna och resterande 90 % kommer att läggas i en nationell pott som ska användas för nationella projekt. Skogsstyrelsen har gjort bedömningen att de flesta projekt kommer att omfatta geografiska områden som är större än ett län och dessa ska budgetmässigt hanteras på samma sätt som Jordbruksverket hanterar nationella projekt.

Den länsvisa fördelningen i genomförandestrategierna har gjorts utifrån olika fördelningsnycklar. För kompetensutveckling har fördelningen gjorts utifrån antal potentiella kursdeltagare, för Ädellöv och Skogens Mångfald har fördelningen gjorts utifrån andel mark inom de prioriterade områdena för respektive stöd.

Bilaga 4. Procentuell fördelning mellan kompetensutvecklingens olika målområden i Halland

Fördelning av medlen mellan olika målområden för kompetensutveckling inom axel 1

Målområde	Procentuell andel
Ett rikt odlingslandskap	28
Ingen övergödning	27*
Giftfri miljö	2
Begränsad klimatpåverkan	7
Ekologisk produktion	17
Djurens välfärd	12
Företagsutveckling inom gröna näringarna	4
Tvärvillkor	3
Summa	100

*Exklusive återförda miljöskatter, inklusive hela Greppa Näringen, även växtskyddsfrågor.

Fördelning av medlen mellan olika målområden för kompetensutveckling inom axel 3

Målområde	Procentuell andel
Företagsutveckling utanför gröna näringarna	64
Landsbygdutveckling	36
Summa	100